

GANDEETAN IRTETZEN DA

BIZKAIKO ETA GUIPUZKOAKO EUSKERAZ EGUINA

DOMEKETAN URTETEN DAU

1903-ko Epailla-ren
15ⁿEuskalerrian, iru peseta urtean.—Erdalerrian, sei peseta urtean.
Guei Bakocha, Chakur chiki bat.1903-ko Epailla-ren
15ⁿ

IBAIZABAL-en Echea: Bilbon—Dendari Kalean (Calle de la Tendería) 19—Jaun José Astuy-renean.
Eskutitz edo karta guztiak zuzendu beitez artezkariaren echera: Tívoli, letra B, 2.º derecha.

KATUA BAI TA KATURIK EZ

Ipuinak eta atso-agurak/gauza bardin bat dauke: urte-pilloa. Agura bat zaarra ezpada, izan leike karabiñeru nai maissu nai zorrotzailla nai narru-erosla, edozer izan leike; baiña ez agura. Atso bati, urteak lepotik kendu ezker, atsotasuna kendu oi jako. Ipuinak, ipuin izateko urtetsuak edo zaarraz izan bear dabe.

Nik esateko daukadan au eztaikit noizkoa dan: ala atzo goizekoa ala Matusalenek lenengo buruko-miña izan eban egunetakoa; eztaikit zaarra ala zaarehua ala zaarkotea ala zaarreza dan; berba baten, eztaikit ipuina dan ala eztan. Gauza bat badakit orregaitiño: laburra dala ta luzatu nai badot, nagui batek besoak zabal-dutea baiño gachago izango dodala katu onen jazoera au luzatutea.

Katu bat zan, ederra katua, bost libra pisateko inñori ezer zor ezeutza-na. Bizia..... nai baiño ohea eukan, da guero loditu bear; bai neu bere. Sutondotik, neskatiña otseña sutako autsari putz eguitera etorri arte, etzan jaguiten; eta orduan bere, eskaratz-erdi erdian ankak luzatu, le-pazurra indianoak euren eskumaki-llak leguez makotu, (1) buztana zut zutik ipini, beguiak ichi, aia zabaldu ta min latza oker okerrik aizetara-tuaz, jaiki edo *brinko* baten patataz da perresillez da kipulaz beterik ego-ten zan otzara-zabal-ganera joaten zan; eta an lo. Leissiba edo bogada edo latz-egunetan izan ezik, au izaten zan gure katu ederraren goizalde-igarotea. Ezneduna etorri-arte (zor-tzirak inguruan atean ots eguiten eban berak) ezeban patata-artetik zirkini eguiten. Orduan otseña bera baiño bere ariñago joaten zan ate-ondora. An, ugazabandreen aguin-duz, plater edo charamel ausi baten emoten jakan beti ezne-tindi bat.

Eche atako senar-emazteak sein-gueak edo seme-alaba bagakoak zi-rean, eta jakiña da, umerik eztangoan echean katuak izaten dira ume.

Egun baten, adiskide batzuk baz-kaldutera etorteko zirean, da ugaza-bandra edo ehandereak bost libra gueeli (2) ekarteko esan eutsan otsei-nari, ta arraiña ta osterantzeko ja-

kiak ugari arek bere ipinteko. Otsei-nak ekarri ebazan ekartekoak eta joran (1) andian ebillen gauzak aton-duten. Onetan erre ta alperrik galdu jakon gueeli guztia ta an zi-rean estutasunak.

Mairako ordua eldu zanean, suka-dean aguertu zan eheko andrea; asi-zan begui ta surrakaz lapiko—trebe-ra—topiñak azterketan, da aragui edo okelarik ez ikuseran, itandu eban:

—¿Nun don, Mari, gueeli ederra?

—¿Nun dan? ¿Eztaki, andrea, zer jazo dan? Katu deabruzkoak jan dau.

—¿Katuak? ¿Guztia? ¿Bost librako gueelia jan?

—Bai beste ainbeste euki baleu bere: jona da bera!

—Miz miz miz miz. Miz miz miz miz. Mizina.

Mizina komunera bideko mai chiki baten lo egoan, da nekez aurkitu eben. Orduan ehandereak pissu edo balantza bat ekarri eraguin, da alde batean bost librako pisua ta bestean katu lotia ipini ebazan. Balantzako plater biak parez parez egozan.

—Mari, ¿bost librako gueeli ori emen dago. ¿Eta katua nun da?

Eztogu ezer asmau gura. Ipuina ezta gueiago.

Otseiñari arpeguia gorritu izango jakon, lotsaz; ugazabandeari bere bai, amurrus; baiña eztogu ezer as-mau gura. Ipuinari labur dericho-nak luzatu nai badau, gueuk esan-go deusagu zelan luzatu. Katuak noizik beinean *miao miao* eguiten eban; da ipuin au esaeran luzatu gu-ra dabenak, ordu laurenchu baten *miao* katuaren guisan eguinezker, ordu laureneko luzetasuna emon leio.

EKETAK

ESKUALDUNA derichon Donibane Lohitzungo euskal albistariak argui-taratu daben egunari edo almana-kan artu doguz bertso oneek. Euren guna ta euren taiua aldatu barik, itzak edo berbak ordeztu doguz, gu-re irakurleak ulertu edo entenditu daien; ango euskeran, dagozan le-guez, ipini baguenduz etzítuezan ondo adituko emengo euskaldunak.

(1) Erderako afan.

BEARRAREN INDARRA

1

Aitak aguindu zion
seme bati bein.

Larrera egurretan
goizez joan zedin.

«Ik ekartzeko diat
zama bat an eguin;
Osorik garraia zak,
ez zakala arin» (1).

2

Mutikoa larretik
deus gabe eldu da.
«Aita, nik ez dezaket
alcha zama ura.
Ongui beguira diot
ez zazula dudu;
Bakarrik nik ezin det
ekarri echera.»

3

Aitak: «¿Zer? ¿ez ekian
ik, bestek bezela
Bearra deritzaion
guizon bat an zela?
Ua ta oju eguiok
lagua dakikala:
¡Bearra! ¡O Bearra!
ator bereala.»

4

Mutikoa larrera
itzultzen da berriz.
Zama beguiratzen du
unkituaz erriz (2).
Ojuka guero ari da
bost edo sei aldiz:
«¡Bearra, ator, arren!
¡Bearra! ¿nun aiz?»

5

Inñor ere etzaiola
eldu laguntzera,
Asarrez eta kezaz
saiatzen da bera.
Askenez alchatzen du
zama bizkarrera,
Milla-debruka guero
darama echera.

6

«Aita, etzen inñor an;
eguin diot oju.»
«¿Kargatzen nola bada
izan aiz konpondu?»

(1) Esan nai du otseñilla arindu egur zama edo egur karga; osorik ekarri dedilla.

(2) Unkitu edo ukutu edo ikutu; *erriz* da farraz edo barrozka.

«Bearrak eraguin dit,
orain eztet damu;
Debruak beste ura
eramango aldu.»

7

Aitak ezaten dio:
«Beti orla eguik,
Ongui saiatzen denak
indar aundia dik.
Nik len esan detana
etzuan bezterik;
Jainkoak laguntzeko
deus (1) eztuk oberik.»

ZALDUBY.

EUSKALDUN ERDALZALEA

Dama Bapa

I

—Chomiñ; ¿nola du izena or au-
rrean bizi dan emakume orrek?
—Or aurrean emakume asko bizi
dira.

—Bai; baiña egunaren gueiena bal-
koian igarotzen duan ori, nor da?

—Emakume bat.

—¿Izena nola du?

—Izen asko ditu

—¿Erregue-arrazakoa al da?

—Nondik eta norakoa dan eztaikit;
berak jakin lezake benturaz.

—¿Nola deitzen diote ba?

—Mirabeak, señorita; chokolate-ar-
tzalleak, Manuelita; euskaldun-erdal-
zaleak Dama bapa, gueienchoak
Doña Manuela; goruleak Andra Ma-
nuela; eta trabenazaleak, Manu-zar

—Eta izen guzien artian ¿zein ote
du gogokoena berak?

—Dama bapa.

—Beraz erdalzalea izango da.

—Bai; berak eztu uste, baiña ala da.

—¿Eztu euskerarik batere egui-
ten?

—Astegunian pizka bat, *toro* aztu
eztakion.

—¿Gañerakoan ez?

—Inoiz, baserritarrekin itz egui-
tean, *espakalzen* zaizkio euskerakada
batzuek.

—¿Eta zer bizimodu eguiten du?

—Bakarrikakoa.

—¿Zer lan?

—Ikasi.

—¿Zer ikasi?

—Zarra gatzetzen.

(1) Deus eta ozor bardin dira. Gure ezer ez, aren ar-
tean da deus ez.

(1) Erderaz *arquear*.(2) Idi-belen okela edo araguiari jako *gueeli* izena.

—Orretarako erakuslerik onena da gure Erretoria.

—¿Ark badaki zarra gaztetzen?

—Bai; beñepeñ Arkaraiko, len nekazarra zena, orain andra-gazte-turik dago.

—Ezkondutxo guingo zan ta...

—Bai aleguia; baña inork ezkondu du?

—Erretoriak eguingo zuan.

—Bai noski, eta beragatik Erretoriak gaztetu du.

—Dama Bapa ez du ba gaztetuko bide orretatik.

—¿Ez aldu orretarako bokaziorik?

—Bokazioa ba... ainbesteohan ere ba... bamos; baña okasiorik ez.

—Guizona: bokazioa duanak, okasioa badu: asko du lenengo izkira edo letra kentzea bokazioa ri eta gueldiko zaio okasioa.

—Ori ala da; baña baña... baña...

—¿Zer baña, ta zer maña!

—Oñezkorik nai ez, eta zaldizkorik izan ez; orisse da baña guzia; naikua maña da bedori.

—Gogoak ematen dit gaur gabeen, bere balkoepara juan, eta kantatzea antziña ikasi nuan berso bat.

—¿Nola da?

—Ara nola:

Neska zarrak deitzen

Dira orain damak,

Naizta izan ainbeste

Urte nola amak;

Zarraren-zarrez ia

Eguinik eskamak,

Baño ala ere ditu

Pozten eder-pamak.

II

Ez omen zion min andirik eman bertso onek Dama Bapari. Alaportunaz, Sendaguille edo Mediku arrigarri bat, zarrak gaztetzen zituana, eldu omen zan errira, eta gau berandu choan juan zitzaion Dama Bapa, is-sill-issillik.

—¿Que se ofrece Señora?

—A mi; pues e... io kisiora ajobenar.

—¿A? ¿Jobenar?

—No Señor, sino... jobentzer.

—¿Rejuvenecer?

—Si señor.

—¿Es Vd. vascongada?

—Si señor.

—Ekarrietzazu ba bataioko aguiria.

—Ona emen; artu beza.

—Ondo da; ona emen orain ontzi-cho bi unturakin; batarekin gabero igortzi illia, eta bestearekin goizero arpeguia, bata belztu, eta bestea gorritu, eguin ditezten.

—¿Noiz arte?

—Igande arte, eta etorri zaite igande, goizeko amaiketean.

—Ondo da Jauna, igande arte.

—Jaungoikoak nai badu.

III

Igande goizean amaiken puntuan, Medikua zegoan ostatura juan zan Dama Bapa, eta uste ez bezela, an zeuden beste erdi-Señorita askocho ere. Batak ehekoandrearekin egon bearra zeukala, besteak nagusiare-

kin, besteak enkargu chiki bat, guxia guezurra, eta bakoitzak bere barruan zapua. Deabru chiki bat omen zebillen zakuarekin guezurak bil-tzen.

Aguertu zan Medikua, eta galdetu zien: ¿emen zerate guziok?... Bat, bi iru... ogeita bost. Bai emen zerate. Guziok dezute gaitz berdin, eta erre-medio bat bear dezute. Ez ba lotsatu; asi gaiten:

—Doña Manuela Dama Bapa.

—Serbidora de uste.

—¿Zenbat urte dituzu?

—Seguru esateko eztaikit, baña, guchi-gora-berao gueita zortzirenbat. (Antziñacho kunplituak esan zuan issillchorik norbaitek).

—Ondo da; orain bost egun berro-gueita zortzi zituzen ta...

—¿Nik? Ekibokatua dago.

—Ez; zure bataioko agueriak dionez...

Koloriak gorritu ta, zer esan etze-kjala guelditu zan; baña ala ere esan zuan: eguia esateko, egun auetan asko indartu, pizkurtu eta gaz...te...tu bezelasse...

—Bai emakumea, bai koloreak berak ere aditzen ematen dute, ogei urtez gaztetu zerala: ogei duro eman eta libre zaude.

Medikua juan zan bere guelara zerbaiten eske, bereala biurtuko zala esanaz; baña biurtu zaneke, aldendu ziran estatutik beste ogeita lau erdi señoritak, Dama Baparekin batian, eta gueiago ezta aien berririk jakin.

¿Ez ba! Personak gaztetu bearrean poltsak (arinduaz) gaztetzen omen zituana ta...

P. M.

1903 Epaillaren 9 an

Ardoaren indarra

Ikusirikan Peillok

mendian barrena

chistu marru ta keaz

igarotzen trena,

ala dio Premiñi

al zuan bezela

lurretikan jasorik

pipa ta chapela:

—Aizazu Premin, sugue

amorratu ori...

¿nola edo zerk orren

azkar daramaki?

—¿Ori? Ur irakiñen

indarrez dijoa,

onek orla sendotzen

du bere kolkoa.

Eta orduan Peillok

dio toteldua

izketa bezin trakets

eguinaz pausua:

—Bizkorrago litzake

¡bai ala Jainkoa!

uran orde baluke

pazian ardoa.

EMETERIO ARRESE.

DONOSTIA TIK

Euskaldunen balioa

¿Zenbat uste dezu, irakurlea, balio duala erdaldun batek? ¿Zenbat euskaldunek aña? Badakit esango dexula berdin edo guchiago; nik beste orrenbeste esango nuan lenago baiña jorain!... orain beste gauza bat esango nuke.

¿Zer, erdaldunak euskaldunak baiño gueiago balio du? entzuten det nola esaten didazu. Bai, irakurlea; ez pentzatu nik diodala ori; esan zuan, edo obeto esateko, adierazten eman zuan beste batek.

—Nik ezetz uste det—esango dezu.—Erdaldunen bat izango zan ori adierazten eman zuana.

—Balio du erdaldun batek... ¿esango otedet?... balio du... *oguai euskaldunek aña guchienaz.*

—¿Eguia da inork esan nai izan duala ori?

—Nere ustez bai, ta zure iritzia jakiteko gogoakin nago ta ortarako esango dizut zertatik gogoratu zaitan eta uste det beguiak dauzkan guztiak ikusiko duala.

Epailla-ren lenengo egunean Donostiako Antiguako eleizan goizeko amarretan, Aita Santu Leon XIII garrenaren onran eguin zan puntzioan erderaz eguin zan itzaldia.

¿Zeinek entzuteko otezan? ¿An ziran erdaldunak? Guztiz ere izango ziran euneko iru edo lau. ¿Oientzako eguin zan?

Euskaldunen artean, erderaz zekitenak izango ziran euneko amasei edo ogei; beraz, guelditu ziran entditu gabe *irurogeita amasei edo larogei* euneko, ta ainbeste baiño onenbeste seguruago lau erdaldunengatik. Beraz, erdaldun bakoitzak *oguai euskaldunek aña* balio du, bestela eztaikit zertako erderaz itzaldia... Irakurleen batek badaki zergatik izan leikean esan beza. ¿Zer derizkiuzu orain, irakurlea, nere kontuari?

Elizatik atera ta echera joan zanean dio atso batek.

—¿Ai zer sermoi ederra entzun degun gaur!

—¿Bai?—dio bere zenarrak—¿zer esan ditu bada?

—¿Zer esan dituan!... gauza eder asko esan ditu denak erderaz.

—¿Ta zuk erdera badakizu? Ez nekian orainche artean...

—Eztaikit, baiña ordu erdi batean isilldu gabe ari izandu da ta...

—¿A zer arrazoa! ¿Ori besterik eztezu?

Ez uste izan, irakurlea, eche batean bakarrik guertatu zala au, bai-zik askotan.

Badakigu bada orain erdaldun batek *oguai euskaldunek aña balio duala*. Banekian lenago ere erdaldunak *aundiak eta balio aundikoak* zerala, baiña eguia esateko jorrenbeste ziranikan!...

ZARAUZKO ELIZONDORI

Nere jauna; erantzun nai diot aldetan bezela zure aurreko eskutitze-ko bigarren galderari, zeinak dioan; ondo otederizkioten euskara goratzen jardun eta izanik euskalduna beti erderaz mintzatzea onek merezi duen euskaldunen izena.

Ez nere ustean eta... ez erdaldunen beraren ustean ere.

Denbora asko ezala ikusi nuan euskaldun bat euskararen alde eguiten maketo baten aurrez aurre, ta au euskaldunakatik eta euskaragatik nai zuena esaten. Oneraino ezta go gauza berririk; au askotan guertatzen da.

Bigaramonean euskaldun au erderaz mintzatzen zan bere lagun euskaldun batekin, eta ara zer esan zion au ikusirik aurreguneko maketuak bere lagun bati.

—*Y luego dirán estos que son buenos vascongados y estan hablando siempre en castellano!* (1).

BURDUNTZI.

BAZKARI BARIK

(Ipuña)

Marfa eta Peru

semar emaztiak

ule zuriarekin,

etsiran gaztiak,

katu bat artun eben

eurentzat maitiak

echetik kentzearren

sagu arratoiak.

Egun baten egoan

leioan jarrita

katu zuri polit bat

guztia arrotuta,

beguiak zur eukazan

berak ipinita.

joango etezan Mari

ateak ichita.

Peru eta Maria

astelen goizean

solo bat achurtuten

atera zirean

Pilin euren katua

ichirik echean

lapikoa jagoten

bien bitartean.

Amatatu zanean

eskatzeko sua

bertarantza joan zan

gure katuehaz;

gatzian zelan dagon

euren lapikua

borondate onagaz

ikustera dua.

Erpechuakaz tapa

kendu eutsanean

guztiz gogo onagaz

asi zan lanean,

gurari bizilagaz

bere biotzean

okela zatichu bat

jateko pozean.

Ezin eban atera

okela zatia

ta gogoratu jakon

gauza bat eitia

ondo izango zala

burua sartzia,

ta an egozan okelak

guztiak jatia.

(1) ¿Guero esango dute oiek euskaldun onak dirala ta beti ari dira erderaz izagaiten!

Sartun eban burua
lapiko barruan
gauza onak guztiak
laster jan zituan
tripa ondo beterik
eukan ak orduan,
lapikotzar itzala
eukala buruan.

Gure katu au estu
egoan larririk
lapikotik burua
ezin aterarik,
jira ta bira ebillen
erdi zoraturik,
bere izateagaz
ia azperturik.

Etorri zan Maria
solotik echera
barkaria gozaro
Peruri ipintera
idigurik atea
sartu zan barrura
eta ikaraturik
jausi zan sorura (1).

Topau eban pizti bat
atean aurrean
buru itzal bategaz
beraren ustean,
guztiz ikaraturik
bera ikustean
joan zan deadarrez
senarren eskean.

«Peru erdu echera
bearra ichita
zerren nagoan guztiz
ni ikaratuta,
pizti itzal bat dago
echean sartuta,
arinchu espazatoz
gagoz gu galduta.»

Peru eta Maria
badoaz echera,
euren eche barruan
zer dan ikustera,
etziran azartuten

barruan sartzen
orduan asi ziran
auzoak batzena.
Batu ziran guztiak
Perun eche aurrean,
guizon da mutil gazte
danak an zirean
makilla aundi bana
arturik aldean
ango pizti itzala
illteko ustean.

Guizon dan danak dagoz
guztiz arrituta
euren buruko uleak
bere zuzenduta,
pozik legokez eurak
zabalik jarrita,
gauza itzalgarria
baleuke atrapauta.

«Altzu makillak eta
idigui atia
kenduten badeutsagu
orreri bizia;»
ondo estu egoan
an bere jentia
Peruri ipintarren
echean bakea.

Sartu ziran guizon bi
atzeko leirotik
ateraten piztia
eche bazterretik,
urteten dau katuak
aurreko atetik
bere lapikotzara
dabela burutik.

Urten eban aurrera,
joten dau burdia
orduan amaitu zan
ango naibagua,
bazan ordu aretan
santzo ta barria
ikusirik katuak
eukan arpeguia.

Etza sekulan entzun
alako gauzarik,
katu baten bildurrez

guizonak larririk,
Peru eta Maria
egozan zororik;
onan guertatu ziran
barkari bagarik.

BIARGUIN BAT.

Bermeon.

GURE ESKUTITZAK

Zarauztik

Artezkarri jauna; Dema gogorrek
izan ditugu gaur erri onetan. Goizean
izan degu senar emazteak itzai dirala
lenengoa lau beirekin, baiño oso
motz guelditu dira: arratzaldean bei
oiek berakin jarri dira José Mari
emengo okina eta Arratola izenta-
tzen dan gure auzo-erri Orioko itzaia;
obek jarri edo moldatu dituzte usta-
rri beiak chit ondo eta eguin dute
beren lana azkar ta agudo, aditzera
eman dutela orrelako lanetan eztau-
dela atzera.

Goizeko senarrari esaten diot,
emazteak askoz egokiago ematen
duela eche lanetan, ez akuluarekin
plazan, eta berak ondo eguingo due-
la eznea saldu, chalak asi eta dema-
rik ez aipatu; gogoan artuko aldu
gaur guertatu zaiona.

Emazteari esaten diot berriz, orre-
lako lanik echeratzen badio bere se-
narrak, ezteiola jaramonik eguin,
baina bai kantatu arako Senpelar
zanaren bertso antziñako aiek: Ffan-
zezaren illea, beti alrrebes; gaur lau
baldin badira, biar bat erez. Iru chi-
ki guei edana, urak berriz beregana;

Hilariok izango dik, dema irabazten
lana.

Lengo egun batean emengo ardan-
teguian egondu naiz bertan zeuden
guizasemen itzaldia aditzen, eta chun-
diturik guelditu nitzan nekazari ba-
ten gandik jakin nubenian orain
esango dedana; esan det chunditurik,
ala dan bezela, zergatik ni ez naiz
nekazaria, eta mirari eguin det.

Ara emen zer zion: Jaunak, bada-
kizute gure bei beltzak bere umea
beltz beltza duela, arresamarra, baita
dakizute orrulari aundia dala; bada
oraingo trazez bere ama beia irago-
ko du, azialdian bederatzi orru gu-
chienen eguiten ditu eta auzoak min-
beratzen asi dirala diote; aurreran-
tzian eztet uste eguingo duela len-
diña orru. Bosteak ala dio: ¡A zer
pakea! ¡jill eguin bear aldezu?—Ez;
orren orru danak ara zer ziran, bi
adarrak bota zituan eta orain berri
berria kopetaren erdian jaio zaio, ez-
tago zer esanik min aundiak igaro
dituela, bada gueroztik orrurik eztu
eguiten.

Nik esan nion uztarrirako eztizu
balioko, eta berak ala dio: Idizkoa da
ta kasteatzeko balioko du, gainera
euskalpestan sari ona emango di-
date. Eztago saltzeko bere idizkoa
gure nekazaria ta arrazoi dauka,
gaurko egunean orrelako mirarizko
gauzak asko balio dute. Jakiten ba-
dute Norte-American ziur egon sari
aundiaren jabe izango zerala; ezsaldu
ondocho eskeintzen badizute kopete-
ko adarra ori zertara dijoan ikusi

(1) Suelo-ra (1).

— 16 —

—Beste egun baten etorriko guera, andra Josepa
—esan zuan Inaziok—Igandean meza ondoan artuko
degu berorren gonbita.

—Ondo da ba, nere semeak, eztizuet lantegui cha-
rrrik eragun nai, eta badakizute nere borondatea
zuentzat; baiña nai nuke Inaziok ere ikusi ditzan Pa-
chik ikusi dituan gauza ederrak.

—Ez andrea, ez orain, eztegu astirik orretarako...
beste batean izango da,—esan zuan Inaziok, eta au
esanaz, artu zituan maian gañean guertu zeudenak
eta anai biak artu zuten echera bidea.

III

Orain ikusiko dezute nola izan leikean egarriak
egon eta urik ez gogoratzea.

Udaberriko arratzalde eder bat zan. Don Jose eta
bere illoba Indianoa, bakoitzak bere eskopeta anka
artean arturik, zeuden muga baten gañean esserita,
aurreko eguian ji ta jan zaunkaz zebiltzan erbi-zakur
eder biri beguira,

—Osaba—dio Anjelek—uste det Pintok eta Leonek
lorratza galdu dutela. ¿Obe ez guenduke echera joa-
tea? zergatik illuntzera doa eta berori ezta gauzako
gabaz bide chior abetan ibillteko.

—Arrazoi dek Angel; arratzaldean asko ibilli ez-
paguera ere, oso nekatua arkitzen nauk; abarka zar
batek aña ez diat balio, Anjel, eta onezkero, obe
izango diat nik neguan suan ondoan eta udan itza-
lean pake pakean egotea.

— 13 —

onetan. Zure anaia zan bosteun milla errealean
jabe.

—¡Bosteun milla erreal!—esan zuan Pachik—
¡Eta sekula chanpon bat bakarra ez ziguen bialdu!!

—Zure anaia zan oso diru maitea... baiña... utzi
ditzagun pakean illdakoak, eta eguin daiogun gue-
rra zuen ondasunak jaten bizirik daudenari. Zure
anaiaren azkeneko enkargua artu zutenak zabaldu
dute Amerikan, eguin dutela difuntuan borondatea,
Jaungoikoak aguintzen duan bezela; eta an, inork
eztu sinisten guezurretan dabilzanik, onela ba bear
dizute eskribitu ainbat lasterren eskatutzen arrazoi
dan bezela zuen gauzak, eta euren buruak gorrak
eguiten badituzte, billatuko degu erremedioa gorrai-
zea sendatzeko.

—Ongui da Don Anjel—esan zuan Juanek—guk
eguingo degu beorrek esaten duan guztia.

Nola Eche-alaiñ etzegoan zerekin karta eguin
apaizak bialdu zuan Pachik esanaz:

—Esan eguiok gure Josepari emateko papera, tin-
ta, luma eta oblia batzuek.

Pachik guztiz naguia zan, baiña nola zegoan ezku-
rran zurrumurrua, beranzat ere zerbait izango zan
amesean, lau brinkoan eldu zan Don Josen echera.

Andra Josepa zan emakume bat, ez zarra eta ez
gaztea, guztiz ona eta chit eskuzabala.

Pachik billatu zuan andra Josepa sekula baiño
umore obean, eta kontuak esateko gogo andiak.

—Andra Josepa—esan zion Pachik—eman bear
dit ainbat lasterren eskatutako oiek,

arte; kana pare bat luzatzen bazaio ondo izango da arako gueren artean ditugun erdalzaleen aurrean bandera eramateko, esan nai det, maketo bandera idizkoaren adarrean beren guidari eramateko.

JENARO ELIZONDO

Neure anaje maite Pedro Enbeitari

Bertso berri batzuek nai neuskioz jarri neure anaje maite Pedro Enbeitari; emaste baten jabe eguin jaku ori orain pozarren dago burletako guri.

Praillien antzekoa lenago izanik, inok uste izango eban orrelako lanik? eneban sinistuko esan baleuste nik nere anaje Pedro ezkonduko zanik.

Ikaratuta dago jentia gurekin ezkeralako batzen biok alkarrekin; orain laguntasunik echaukat irekin ibilko aizelako emastearekin.

Bizimodu berria bear dok ikusi, nigandik apartian oin bear dok bizi; lenengo bearko dek emastea esi nai badek izatea ocheko nagusi.

Zer modutan abillen laister da jakingo,

eguia esateko aste bigarrenko; emaztea esiten ezpadok lenengo sarritan pontzauko dok: —¡Eskonguei banengo!

Lenengoetan eguin zorakeri guchi baldin errespetorik nai badok jarichi, gaztetako kontuak bertan bera ichi bestelan bearko dok goitik bera jechi.

Estek nai izan egon ezkondu barikan baiña eztek izango bizi oberikan, euk nai euan lekura aitareretik; aurrerantzean eztek orrelakorikan.

Orain eguinagaitik aitari eskatu, onek echok eguingo eskurik luzatu, beste modu batera oin bear usatu, gaztetako kontuak ein dira bukatu.

Bizilekua degu Bizkaiko partean, baiña orain bizi aiz nigaz apartean; naiko tema ein dogu biok oinarrean, eta agur Periko ikusi artean.

MANUEL ENBEITA.

Mujikan.

ERRENTERTIK

(A. A-RI)

Irakurri nituen joan dan asteko Ibaizabal-en zuk moldatutako berso politak, eta aitortu bear det eguiak

dirala an esaten dituzun gauza guztiak, baiña... ¿ez digutela ez zuri eta ez neri jaramonik edo kasorik eguiten?

Orain artean bezela aurrera ere emakumeak sartuko dira elizan ezne-marmita eta gobara sestera edo eskuotarreak landarez, egatziz edo arku-meze beteakin, eta guizaseameak maukutzik blusa bizkarretik edo besotik zintzilik daramatela, eta komunioko aldare aurrea egongo da len bezela jendez bete, bide batean arkaitz koskor aundi batek eguiten duen mese-dea eguinaz.

¿Eta ezlitezke gauz oiek eta beste asko berak beziñ itzusiak debekatu Elizan?

Baietz uste det eta ez litzake gauza gaitza izango.

Andre bat sartzen damean marmita edo sestera batekin, edo guizaseame bat maukutzik, esango balizkate itz bi apaiz jaun batek, ez batere asarre, baiñan bai inguruko jendeak entzuteko moduan, eta atera-araziko baluke elizatik kanpora marmita ta guzti, seguru nago oitura itsusi oiek galduko lirakela.

Aski da iru edo lau laguni ori eguita, eta berealasse desaguertuko litzake marmita eta sestera Elizatik.

Eta ori ¿zeinek eguin lezake onguena? Nere iritzian apaiz gazteak. ¿Ez dute esaten mudantza asko chit bearras dirala beti lengo pausoetan ibilli gabe? Ara bada or mudantzak eguiten asteko gaia.

Gainerakoan, nere adiskide A. A.,

aitor-lekutik jendea aienatzea oso gauz erraza da. Norbait urbiltzen danean bear ez dan bezela, eldutzen zaio besotik eta itz bi belarrira esan ta bialtzen da andik.

Ori eguin izandu det nik beñ, eta ala eguingo nuke berriz ere, batere estutu gabe, eta nola asko sentituko bainuken zuri ori eguita.... saiatu ni an ikustean andik zerbait aldendutzea.

ENRIKE ELIZECHEA

IZKIRIMIRIAK

Pernando Amezketarra sarri leguoz abadeak ezkaundu edo konbidau eban. Bazkalordua eldu zanean, semea lagun artuta joan zan abadechera; ta semeari mailletan egon eraguiñaz, sartu zan barrura; jarri zan maian. Eguin eban abadeak, Perrandok erantzunda, bazkal -- aurreko arrona; ta arako amaitu bear ebenen, Perrandok. «Aitaren da Espiritu-Santuaren izenean, Amen» esan eban.

Abadeak orduan irri-barrezka: —Perrando—esan eutsan—ziñatu berriz.

Onak bigarrenaz: —Aitaren eta Espiritu-Santuaren izenean. Amen.

—¿Eta zemea non utzi dek?

—¿Semea? Eskailletan jauna, Abadeak orduan barrezka esan eutsan:

—Datorrela bazkaltzera ori ere.

LA EDITORIAL VIZCANA derichon moldagutuan
Gran Via, 26 eta Ledesma, 15.

—14—

—Jesus guizon... ez adi aín burduntzia izan, ichon zak puska bat, etzeramak urjolak garirikan.

—Baiña ¿eztaki nekez joaten banaiz asarre eguingo didatena apaizak eta Don Anjelek?

—¿Zer eguin bear ditek asarre, aingueruak baiño obeago diran kristaubak! Oguei urte badituk don Josekin nagoala, eta oraindik etzioat ikusi arpegui illunikan. ¿Eta Anjel? ¡Apota! ¡Lurrak ezтик bere gainean ume obeagorik! ¿Ikusi dek zer mutill ederra etorri dan?

—Eta esan beza andra Josepa ¿aberatsa etorri alda?

—¿Izugarri! Baeki ark ekarri dituanak... ator beran guelara eta an ikusiko duk zer dan gauza ona.

Pachi eta andra Josepa sartu ziran kucatillaz eta narruzko maletaz beterik zegoan guela baten.

Andra Josepak edegui zituan aietako iru edo lau, eta erakutsi ziozkan Pachiri aien barruan zeuden urrezko eta zillarrezko gauza ederrak.

Beguiak igues eguin nai zioten Pachiri, aiek ikusi zituanean... andra Josepa ezin kabitu zan bere larrruan Pachi ala ikusita.

—Au...—esan zion Pachiri, beatzakin señalatuaz iltze oriz josita zegoan kucatilla bat—au zioik ichita zazpi guiltzarekin; artu zak eskuetan—esan zion begui bat kiñatuaz.

Pachik egotzi zion eskua eta ozta ozta jaso zuan lurretik ontzaberen bat. Atzera usterakoan aitu zan chin chin ots bat Pachikori zarrada eraguiñ ziona. Andra Josepak algara eguiñaz esan zion;

—15—

—¿Zer uste uan guizajorrek, arta-lastoz bete zegoala?

Pachik etzuan aditzen andra Josepak esaten zionik. Etzegoan bere artean, izerdi larria ateratzen zitzaion eta milla gogorazio char jaiotzen ziran aren buruan,

—¿Zer deizkiok orri Pachi?

—Duroz bete egongo da ¿e?

—¡A kaiku andia! duroz ez baizik lau kantoiko ontzako zarrez zegok ori bete.

An aditu zuanean Pachik, galdu zuan bere burua eta choko danetara beguiratuaz eman zuan pauso bat ukabillak estuturik andra Josepa zegoan aldera.

—¡Pachi! ¡Pachi! ots eguin zuten sasoi artan eskallertatik.

Pachik birau izugarri bat boteaz, jo zuan ostikoaz lurra eta andra Joseparen ondoren joan zan eskallera burura. An zegoan Inazio.

—Egun on daukala andra Josepa—esan zion—; abill azkar mutill, ordubete onetan an zeudek ire zai apaiza eta Don Anjel—esan zion Pachiri—¿ezaldakik oraindik meza esateko dagoala Don José?

—Ichon dezala... oraindik ezta berandu—esan zuan Josepak—Jesus batean jarriko dizutet gosari gozo bat.

—Eskerrak milla andra Josepa—esan zuan Inazio.

—Zer esker eta zer adar... nik esaten det gaur etzeratela joango Eche-alaira lukainka mutur bana jan eta chakolin zurrut bana edan gabe. Alkarrekin busti bear degu gure indianoaren etorrera.